

690
TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

NSV Liidu ajaloo kateeder

METOODILINE JUHEND

NSV LIIDU JA EESTI NSV AJALOO ÕPETAMISEKS
BIBLIOGRAAFIAOSAKONNA I JA II KURSUSE
MITTESTATSIONAARSETELE ÜLIÕPILASTELE

T a r t u 1963

1. NSV LIIDU JA EESTI NSV AJALOO ÕPPIMISE EESMÄRK JA ÜLESANDED.

Oma kodumaa ajaloo lähem tundmine on bibliograafiaosa-konna üliõpilastel nii teoreetiliselt kui praktiliselt esma-järgulise tähtsusega. Nõukogudemaa rahvaste, eelkõige aga vene ja eesti rahva ajaloolise arengu tundmaõppimisel süve-neb üliõpilastes arusaamine ühiskondlikus elus kehtivatest seaduspärasustest ja tugevneb veendumus kommunismi võidu pa-ratamatusest kogu maailmas. Ajaloo õppimisel laieneb tundu-valt üliõpilaste silmaring, seda eriti kultuuriajaloo osas, millele bibliograafidele määratud kursuses on asetatud eri-line rõhk.

Ühtaegu aitab ajaloo üldkursuse tundmaõppimine kaasa rea teiste õppedistsipliinide, nagu raamatu ajalugu, kirjanduse ajalugu jt., sügavamale ja kindlamale omandamisele. Selge üle-vaade oma kodumaa ajaloost võimaldab üliõpilastel süstemati-seerida ja korrastada paljusid üksikfakte ja seisukohti, mil-lega ta puutub kokku nii õpingute käigus kui kutsetöös ja iga-päevases elus. Ajalooline ülevaade muutub omamoodi kandesõres-tikuks üliõpilase teadvuses kujunevale laiahaardelisele huma-nitaarteaduste hoonele.

2. ÕPPETÖÖ KORRALDUSEST.

NSV Liidu ja Eesti NSV ajaloo kursust õpitakse nelja esimese õppesemestri jooksul. Kursus algab sissejuhatavate loengutega sissejuhataval sessioonil, kus üliõpilased saavad lähema ülevaate kursuse ülesehitusest.

Talvisel sessioonil kuulatakse 10 tundi loenguid ja soo-

ritatakse 6 tunni ulatuses praktilisi töid (tutvumine ajaloolise kirjandusega, ilukirjandusega, muuseumieksponaatidega). Samuti sooritatakse talvisel sessioonil arvestus, mis haarab materjali vanimatest aegadest kuni XVIII sajandi alguseni. Arvestusele pääsemiseks tuleb esitada hiljemalt 1 kuu enne sessiooni algust kirjalik kontrolltöö.

2. semestri kevadisel sessioonil kuulavad üliõpilased loenguid 8 tundi ja korraldavad ekskursiooni Tartu ajalooliste ja kultuurilooliste kohtadega tutvumiseks. Kevadsemestril tuleb üliõpilastel läbi töötada periood XVIII saj. algusest kuni XX sajandi alguseni.

3. semestri talvisel sessioonil kuulatakse 4 tundi loenguid ja pühendatakse 2 tundi praktilistele harjutustele, mis hõlmavad sündmusi perioodist 1900-1920.

4. semestri kevadisel sessioonil on loenguteks ette nähtud 8 tundi, kusjuures käsitlemisele tuleb uusim periood 1921. aastast kuni tänapäevani. Samuti tuleb üliõpilastel esitada uuema perioodi kohta kontrolltöö, ilma milleta ei pääseta 4. semestril eksamile. Eksam haarab materjali kogu kursuse ulatuses. Vastavalt üliõpilaste soovidele võib korraldada enne eksamit ülevaatlikke loenguid mõningate põhiprobleemide kohta ja viia läbi grupikonsultatsioone.

Kokku tuleb üliõpilastel sooritada antud distsipliinis 1 arvestus, 1 eksam ja 2 kontrolltööd 4 õppesemestri jooksul.

3. ÕPPEVAHENDITEST JA KIRJANDUSEST.

NSV Liidu ajaloo õppimiseks bibliograafidele ettenähtud ulatuses puudub sobiv eestikeelne õpik. Venekeelsetest õpikutest soovitame kasutada pedagoogilistele instituutidele määratud "История СССР", часть первая, под ред. П.У. Кабанова и А.А. Козаченко, Москва 1961. Mõningal määral aitavad täita õpiku aset keskkooli vanemate klasside õpikute uuemad (1962.a. ja hilisemad) väljaanded.

Eesti NSV ajaloo osas on põhiliseks õppevahendiks "Eesti NSV ajalugu" (kõige vanemast ajast tänapäevani), 2. trükk,

toimetanud G. Naan, Tallinn 1957. Kultuurilugu käsitlevate probleemide süvendatud tundmaõppimiseks on tarvis tutvuda vastavate peatükkidega kolmeköitelise "Eesti NSV ajaloo" I ja II köitest. Tutvuda tuleb ka J. Kahki toimetusel ilmunud allikmaterjalide kogumikuga "Eesti ajaloo lugemik", I köide - 1960, (II köide ilmumisel) ja teosega "Ülevaade Eestimaa Kommunistliku Partei ajaloost", I osa, Tallinn 1961.

Muu soovitava kirjanduse annab õppejõud loengutel.

Arvestades bibliograafiaosakonna eripärasust, on vajalik, et üliõpilased loeksid rohkesti ajalooalast ilukirjandust. Nii tuleks tingimata läbi lugeda (või meelde tuletada, kui teos on juba loetud) V. Jani, L. Tolstoi, A. Tolstoi, E. Kazakevitši, K. Simonovi, M. Metsanurga, E. Vilde, E. Bornhöhe, A. Sinkeli jt. kirjanike ajaloolisi teoseid. Meeldivaks ja kasulikuks vahelduseks on ajalooliste mähindite ja kinofilmide vaatamine ning kodukoha muuseumi külastamine. Unustada ei tohi ka ajaloolisi kaarte, mis on kõige kättesaadavamad keskkoolile määratud venekeelsetes NSV Liidu ajaloo atlas-tes.

Ajalugu õppiv kaugõppija pidagu silmas, et teda ümbritsev nõukegulik elu koos ühiskondliku informatsiooniga (ajakirjandus, raadio, televisioon, dokumentaalfilmid) on rikkalikuks ühiskondlik-ajalooliste teadmiste allikaks, mille abil võib suhteliselt väikese ajakuluga oma teadmisi tunduvalt täiendada.

4. TÖÖMEETODITEST.

Põhiliseks meetodiks ajalookursuse omandamisel on üliõpilaste iseseisev töö õpikute ja kirjandusega. Loengutel peatub õppejõud kõige tähtsamatel ja keerukamatel sõlmprobleemidel, eriti nendel, mille osas ajaloo teadus on viimasel ajal avastanud uusi fakte või asunud uutele seisukohtadele. Loengute piiratud arvu tõttu saab selliselt käsitleda vaid mõningaid olulisemaid probleeme.

Õppematerjali läbitöötamine ei võrdu ainult lugemisega.

Isegi korduv lugemine ei anna nii täielikke ja kindlaid teadmisi kui koondkonspekterimine, mille kohaselt üliõpilane valmistab endale õpikust väga kokkusurutud, lakoonilise konsepti. Sinna tuleks märkida loetu kava, sündmuste käik, tähtsamad faktid, nimed ja daatumid, aga samuti kõige olulisemad järeldused. Värviliste pliiatsitega tehtud tingmärgid ja allakriipsutused aitavad püsivalt meelde jätta põhifakte ja daatumeid.

Koondkonsepti alusel on kasulik hiljem meelde tuletada sündmuste käiku, heites lünkade või ebaselgete kohtade puhul pilgu õpikusse. Eksamikis ettevalmistamise käigus aitab koondkonsept orienteeruda küllaltki suures ajaloolise materjali koguses, võimaldades täiendavalt läbi töötada just need osad, mis seni pole veel kindlalt omandatud.

Loetud ilukirjanduse, nähtud lavastuste ja filmide kohta on kasulik teha lühidalt märkmeid sedelitele, mida hiljem saab korraldada kartoteegiks vastavalt vajadusele (ajalooliste perioodide järgi, kirjanike järgi, temaatiliselt jne.). Selline isiklik kartoteek abistab Teid rea õppeainete õppimisel ja on heaks abiliseks ka kutsetöös, kui on vaja kiiresti leida mitmesugust faktilist materjali. Asjale tuleb kasuks ka ajalugu käsitlevate ajaleheväljalõigete kogumine.

Valmistudes eksamikis, pidage silmas, et eksamil hinnatakse mitte ainult faktilise materjali tundmist, vaid samuti Teie oskust seda materjali kasutada, Teie vastuse ülesehitust, loogilisust, Teie väljendusviisi. Kui Teie vastus piirdub ainult õpiku materjali reprodutseerimisega, siis on vastuse väärtus kaugelt väiksem kui sel juhul, kui Te põimate vastusesse isiklikke arvamusi, seisukohti ja mõtteid loetud ilukirjanduse või nähtud muuseumieksponaatide põhjal, kui Teie vastuses ilmneb mõtleva inimese isikupära.

Eksam on kõigi vaimsete jõudude tõsine pingutus, mis eeldab puhanud pead. Mitte mingil juhul ärge olge eksamieelsel ööl üleval - sel teel saadavad näilised teadmised ei kaalu mingil juhul üles seda kahju, mida te teete oma tervisele ja mõtlemisvõimele eksamil.

Kontrolltöö peab olema tõendiks selle kohta, et Te olete mingi olulisema teema iseseisvalt läbi töötanud, sellest tähtsama materjali ja järeldused eraldanud ning kirjalikult fikseerinud. Kontrolltöö maht on 15-20 vihikulehekülge. Põrake tähelepanu ka töö vormistamisele - nõuetekohasele tiitellehele (õppeasutuse ja osakonna nimetus, töö pealkiri ja nimetus, andmed autori kohta, töö kirjutamise aeg ja koht), sisukorrale, kirjanduse loetelule. Töö peab olema varustatud viidetega kirjandusele, leheküljed tuleb numereerida.

Kontrolltööde teemad 1963.a. bibliograafiaosakonda astunud üliõpilastele.

Esimene kontrolltöö tuleb kirjutada ühel järgmistest teemadest:

1. EESTI TALURAHVA ÜLESTÕUS 1560.AASTAL.

Kirjandus: H. Ligi, Eesti talurahva olukord ja klassivõitlus Liivi sõja algul (1558-1561), Tln. 1961, IV ptk. (lk.270-317).

Eesti NSV ajalugu I, toim. A.Vassar, Tln.1955, VII ptk. (lk. 270-308).

2. A. RADIŠTŠEV PÄRISORJUSE KRIITIKUNA.

Kirjandus: A.Radištšev, Reis Peterburist Moskvasse, Tln. 1958.

Radištšev, Большая Советская Энциклопедия, изд. 2-ое, том 35, стр.579-582.

3. EESTI TALURAHVA OLUKORD XVIII SAJ.LÕPUL JA XIX SAJ. ALGUL.

Kirjandus: J. Kahk, Rahutused ja reformid, Tln. 1961, II ptk., lk. 97-188.

Eesti NSV ajaloo lugemik, I köide, Tln. 1960, lk.292-318.

Neljandal semestril tuleb kirjutada teine kontrolltöö ühel alljärgnevatest teemadest:

1. SAAREMAA TÖÖRAHVA ÜLESTÕUS 1919.AASTAL.

Kirjandus: V.Kingissepp, Kellele iseseisvus, kellele ike, Tln.1946 (lk.128-139).

A.Sunila, Saaremaa töörahva ülestõus 1919.
aastal, Tln.1954.

2. KULTUURIREVOLUTSIOONIST NSV LIIDUS.

Kirjandus: V.I. Lenin, Teosed, 33.kd., lk.422-459.

NSV Liidu ajalugu, Sotsialismiajajärk, Tln.
1959, lk.279-281 ja 371-382.

Leninlik Kommunistlik Noorsooühing, Tln.1959,
lk.191-197,273-283.

3. EESTI NSV VABASTAMINE 1944.a.

Kirjandus: P.Larin, Eesti Laskurkorpus Suures Isamaasõjas,
Tln.1962, lk. 125-212.

AJALOO PROGRAMM BIBLIOGRAAFIDELE.

NSV L i i d u a j a l u g u.

1. semester.

1. Orjanduslik kord NSV Liidu territooriumil.

Orjandusliku korra põhijooned. Urartu riik: majandus, kultuur. Kreeka asulinnad Musta mere põhjarannikul. Suhted sküütidega. Orjade ülestõusud.

2. Vana-Vene riigi teke ja areng.

Slaavlased - Ida-Euroopa põliselanikud. Nende majandus, sotsiaalsed suhted ja kultuur VI-IX saj. Feodaalsuhete areng. Vana-Vene riigi tekkimine. Vana-Vene riigi ajaloo põhisündmused: sõjakäigud Bütsantsi, Svjatoslav, Jaroslav Tark, Ristiusu vastuvõtmine. Klassivõitlus. Võitlus polovetsidega. Feodaalse õiguse kujunemine.

3. Kultuur Vana-Vene riigis.

Idaslaavlaste materiaalne kultuur. Böliinad. Kirjaoskuse algus. Kasetohukirjad. Leetopissid. Kool. Arhitektuur. Vana-Vene riigi kultuuri osa ülemaailmse kultuuri arengus.

4. Feodaalne killustatus Venemaal (Novgorodimaa).

Feodaalse killustatuse majanduslik ja poliitiline eripära. Hinnang feodaalsele killustatusele. Tähtsamad Vene vürstiriigid.

Novgorodimaa ja Pihkva vürstiriigi majanduse ja sotsiaalse korra erijooned. Kultuur.

5. Võitlus tatari-mongoli vallutajatega.

Tatari-mongoli vallutajate pealetung Venemaale. Vene rahva kangelaslik vastupanu ja selle ajalooline tähtsus. Kuld-Hordi moodustamine. Tatari-mongoli ikke tagajärjed Venemaa arengule.

6. Tsentraliseeritud Vene riigi kujunemine.

Venemaa majanduslik areng XIV sajandil. Moskva tõusu põhjused. Ivan Kalita. Dimitri Donskoi ja Kulikovo lahing. Moskva muutumine vene rahva ühinemise keskuseks. Novgorodi ja teiste vürstiriikide ühendamine Moskvaga. Tatari ikke lõplik kukutamine 1480.a.

7. Tsentraliseeritud Vene riik XVI saj.

Venemaa sotsiaal-majanduslik areng. Talupoegade edasine pärisorjastamine. Bojaarid ja aadlikud. Ivan IV sisepoliitika. Opritšnina. Hinnang Ivan IV tegevusele.

Venemaa võitlus väljapääsu eest meredele. Kaasani ja Astrahani ühendamine. Liivi sõda. Jermaki ekspeditsioon Siberisse.

8. Venemaa sotsiaal-poliitiline ja majanduslik areng XVII sajandil.

Feodaalse maavalduse areng. Talupoegade lõplik pärisorjastamine. Manufaktuuride teke. Linnad, kaubandus. Ülevenemaalise turu kujunemine.

Riigivalitsemise korraldus. Sõjavägi. Talurahvasõda Stepan Razini juhtimisel. Selle lüüasaamise põhjused.

9. Ukraina taasühendamine Venemaaga.

Ukraina ja valgevene rahvaste kujunemine ning olukord Poola-Leedu riigi võimu all.

Ukraina rahva ülestõus Bogdan Hmelnitski juhtimisel.

Perejaslavi raada ja Ukraina ühendamine Venemaaga. Selle sündmuse ajalooline tähtsus.

10. Vene kultuur XVI-XVII sajandil.

Rahva looming. Ivan Groznõi, Ivan Peresvetovi jt. kirjan-
duslik looming. Ivan Fjodorov ja raamatutrükkimise algus Vene-
maal. Arhitektuur XVI sajandil.

Kultuuri areng XVII saj. Koolid. Geograafilised avastu-
sed. Kirjandus.

2. s e m e s t e r.

11. Venemaa majanduslik ja sotsiaal-poliitiline areng
XVIII saj. 1. poolel.

Reformide ja uuenduste vajadus. Põhjasõja mõju majandu-
sele. Uute manufaktuuride ja tehaste asutamine. Sise- ja
välispoliitika areng. Talurahva ekspuuteerimise kasv ja klas-
sivõitluse teravnemine. Valitsuse poliitika mõisnike ja kaup-
meeste huvides. Biironlus.

12. Põhjasõda ja Eesti ala ühendamine Venemaaga.

Vajadus saavutada väljapääs Balti merele. Põhjasõja
algus ja põhietapid. Sõjategevus Eesti territooriumil. Pol-
taava lahing. Vene vägede pealetung Baltikumis. Eesti ala
ühendamine Venemaaga, selle sündmuse hinnang. Nystadi rahu.
Kokkuvõtte Põhjasõja tulemustest.

13. Vene kultuur XVIII saj. 1. poolel.

Kool ja haridus. Õpikute ja ilmaliku kirjanduse välja-
andmine. Esimene vene ajaleht. Uus tähestik. Muudatused kom-
bestikus.

Teaduste Akadeemia. Geograafilised ekspeditsioonid. Ge-
niaalne vene teadlane M. Lomonossov. Moskva ülikooli asuta-
mine.

14. Pärisorjusliku korra kriis XVIII saj. 2. poolel.

Pärisorjusliku ekspuuteerimise tugevdamine. Klassi-
võitluse tugevdamine. Katarina II valitsuse sammud päris-

orjuse kindlustamiseks. Talurahvasõda Jemeljan Pugatšovi juhtimisel. Aadlidiktatuur pärast talurahvasõda.

15. Vene kultuur XVIII saj. 2.poolel.

A.N.Radištšev ja tema "Teekond Peterburist Moskvasse". Vene tehnikud I.Polzunov ja I.Kulibin. Vene kirjanduse areng: Deržavin, Fonvizin, Karamzin. Teater. Maalikunst ja arhitektuur.

16. 1812.a. Isamaasõda.

Venemaa sotsiaal-majanduslik ja rahvusvaheline olukord XIX sajandi alguses. Napoleoni vallutusplaanid. Napoleoni armee sissetung Venemaale. Borodino lahing. Moskva mahajätmine ja tulekahju. M. Kutuzovi vastupealetungi plaan. Napoleoni armee taandumine ja hävitamine. 1812.a. Isamaasõja iseloom ja tähtsus.

17. Dekabristide ülestõus.

Vene revolutsioonilise liikumise leninlik periodiseering. Dekabristide ideoloogia kujunemine. Dekabristide salahingud ja programmid. 14.detsembri ülestõus, selle lüüasaamise põhjused. Tsernigovi polgu ülestõus. Dekabristide karistamine. Dekabristide ülestõusu tähtsus.

18. Venemaa majanduslik areng XIX saj. 1.poolel.

Kapitalistlike suhete areng ja feodaalsuhete lagunemine. Pärissorjusliku mõisamajapidamise kriis. Kapitalistliku manufaktuuri areng. Esimesed raudteed Venemaal. Tööstusliku pöörde algus Venemaal. Esimesed vabrikud.

19. Vene kultuur XIX saj. 1.poolel.

Kaks kultuuri Vene rahvuslikus kultuuris. Hariduse areng. Uued ülikoolid. Vene kirjandus ja kriitika. Teater ja muusika. Maalikunst. Teaduse ja tehnika areng. Uued maadeavastused.

20. Kapitalismi arenemine Venemaal XIX saj. 2.poolel.

Pärissorjuse kaotamine Venemaal, selle põhjused. Talurahva rahulolematu reformiga. Revolutsioonilised demokraadid refor-

miperioodil. Kapitalismi arenemine põllumajanduses.

Kapitalismi arenemine tööstuses. Uued raudteed ja tööstuskeskused. Kapitalismi arenemine laiuti. Väliskapital Venemaal. Venemaa tehnilis-majanduslik mahajäämus.

21. Töölisliikumine 1860 - 1880-ndail aastail.

Tööstusproletariaadi kujunemine Venemaal. Töölisklassi olukord. Töölisliikumise algus. Esimesed töölisringid. Narodniklus, selle teoreetilised alused; liikumise vead.

22. Vene kultuur XIX saj. 2.poolel.

Teaduse ja tehnika areng. Kriitiline realism vene kirjanduses. "Peredvižnikud" ja nende ühiskondlik-poliitiline tähtsus. Muusika areng. "Võimas rühm". Vene kultuuri ülemaailmne tähtsus.

3. semester.

23. Venemaa üleminek imperialismile.

Venemaa majanduslik areng XIX saj. lõpul ja XX saj. alguses. Väliskapitalide juurdevool. Monopoliide kujunemine. Vene imperialismi erijooned. Töölisklassi kasv, tema revolutsioonilise teadlikkuse tugevnemine.

24. Venemaa - leninismi kodumaa.

V. I. Lenini revolutsioonilise tegevuse algus. "Peterburi Töölisklassi Vabastusvõitluse Liit". "Iskra", VSDTP loomine. Ülemaailmse revolutsioonilise liikumise keskuse ülekandumine Venemaale.

25. 1905.-1907.a. revolutsioon Venemaal.

1905.-1907.a. revolutsiooni iseloom, liikumapanevad jõud ja eripärasus. Revolutsiooni algus. VSDTP III kongress. Revolutsiooni tähtsamad sündmused 1905.a. kevadel ja suvel. Oktoobri üldstreik ja 17. oktoobri manifest. Detsembri relvastatud ülestõus. Revolutsiooni taandumine. Riigiduumad. 3. juuni riigipööre. Revolutsiooni lüüasaamise põhjused, ajalooline tähtsus.

26. Tsaari-Venemaa I imperialistlikus maailmasõjas.
Tsarismi kukutamine.

I maailmasõja põhjused ja iseloom. Kaks vaenulist leeri. Sõja algus. Sotsiaaldemokraatia ja bolševike suhtumine sõjasse. Venemaa ettevalmistamatus sõjaks. Idarinde osa sõjategevuses. Tagala olukord.

Revolutsioonilise liikumise tugevnemine. Tsarismi kukutamine. Kaksikvõimu kujunemine.

27. Vene kultuur imperialismiperioodil.

Teaduse edusammud. Leninismi tekkimine - vene kultuuri suursaavutus. Kirjandus. Teater, muusika, maalikunst. Tsarismi reaktiooniline kultuuripoliitika. Vene eesrindliku kultuuri mõju ääremaade rahvaste kultuurile.

28. Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon.

Ajutise Valitsuse rahvavaenulik poliitika. Bolševike mõju kasv. Lenini juhtnõõrid relvastatud ülestõusuks. Relvastatud ülestõus Petrogradis. II Nõukogude kongress. Revolutsiooni võit Moskvast, rindel ja kohtadel. Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni maailmaajalooline tähtsus.

29. Nõukogude riigi loomine.

Uue riigiparaadi loomine. Võitlus kontrrevolutsiooniga. "Venemaa rahvaste õiguste deklaratsioon". Esimesed välispoliitilised sammud.

Töeliskontroll ja tööstuse natsionaliseerimise algus. Põhjalikud muudatused hariduse, kultuuri ja õiguse valdkonnas. Punaarmee loomine.

30. Sotsialismi ülesehitamise algus. Sõjakommunismi poliitika.

Kodusõja ja interventsiooni põhjused ja tähtsamad etapid. Tööstuse natsionaliseerimine. Sõjakommunismi poliitika, selle olemus. Kultuuriline ülesehitustöö. Nõukogude võimu võidu põhjused Kodusõjas.

4. semester.

31. Uus majanduspoliitika ja rahvamajanduse taastamine Nõukogudemaal.

Nõukogudemaa majanduslik olukord pärast Kodusõda. Uus majanduspoliitika ja selle olemus. Kapitalistlike elementide elavnemine ja klassivõitlus nep-i algsel perioodil.

Nõukogude Liidu moodustamine. V.I. Lenini õpetused järglastele. Rahvamajanduse taastamine.

32. Sotsialismi aluste rajamine NSV Liidus.

Lenini õpetus sotsialismi ülesehitamisest. Kurs sotsialistlikule industrialiseerimisele. Sotsialistliku industrialiseerimise edusammud. Põllumajanduse kollektiviseerimine. Kulakluse kui klassi likvideerimine. Esimene viisaastak ja selle põhilised tulemused. Teine viisaastak.

33. Kultuurirevolutsioon NSV Liidus.

V.I. Lenin kultuurirevolutsiooni ülesannetest. Kirjaoskamatus likvideerimine. Üldise kohustusliku alghariduse kehtestamine. Kõrgema hariduse ümberkorraldamine. Nõukogude teaduse areng ja tähtsamad esindajad. Rahvuslike kultuuride kiire areng. Nõukogude teater ja kino. Kujutatav kunst ja kirjandus.

34. Nõukogude Liidu välispoliitika 1930-ndail aastail.

Ülemaailmne majanduskriis ja fašismiohu kasv. Fašistide võimuletulek Saksamaal. Kahe sõjakolde kujunemine. Jaapani agressioon Kaug-Idas. NSV Liidu võitlus kindla rahu eest. Abessiinia vallutamine Itaalia poolt. Hispaania kodusõda. NSV Liidu võitlus fašismivastase ühisrinde eest. Lääneriikide reeturlik poliitika. Müncheni kokkulepe.

35. Nõukogude Liidu Suure Isamaasõja algus.

II maailmasõja algus. NSV Liidu loode- ja läänepiiride julgeoleku kindlustamine. Fašistliku Saksamaa kallaletung NSV Liidule. Nõukogude armee sunnitud taganemine. Maa majanduse ümberkorraldamine vastavalt sõjaaja nõuetele. Fašistlike

vägede purustamine Moskva all.

36. Nõukogude Liidu võit Suures Isamaasõjas.

Ülevaade Suure Isamaasõja tähtsamatest etappidest: Stalingradi lahing, Kursk-Orjoli lahing, ulatuslik pealetung 1944.a., Ida- ja Kesk-Euroopa rahvaste vabastamine. Fašistliku Saksamaa ja Jaapani lõplik sõjaline lüüasaamine. Nõukogude Liidu võidu põhjused.

37. Nõukogudemaa majanduslik areng sõjajärgsel perioodil.

Rahvamajanduse sõjajärgne taastamine. Sõjajärgsed viis-aastakud. Partei ja valitsuse sammud põllumajanduse taseme järsuks tõstmiseks. Tööstuse ja ehituse juhtimise reorganiseerimine. 7 aasta plaan: selle põhiülesanded ja edukas täitmine.

38. Nõukogude Liit võitluses rahu eest sõjajärgsel perioodil.

Rahvusvaheline olukord pärast II maailmasõda. Sotsialismileeri tekkimine - oluline etapp maailma ajaloo. Agressiivse Põhja-Atlandi pakti loomine. Võitlus rahu eest 1950-ndail aastail (Korea sõda, Vietnami küsimuse reguleerimine, Suessi kriis, Berliini küsimus). Nõukogude Liidu ettepanekud aatomi-relva keelamiseks ja täielikuks desarmeerimiseks. Kariibi mere kriisi rahulik lahendamine tänu Nõukogude Liidu rahuarmastavale poliitikale.

39. Kommunistliku ühiskonna ülesehitamise plaan Nõukogude Liidus.

NLKP XXII kongress ja selle maailma-ajalooline tähtsus. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei uus programm - selle põhiseisukohad. Kommunistliku töö liikumine. Nõukogude rahva edusammud kommunismi ülesehitamisel. Kosmose vallutamine.

40. Nõukogude kultuur tänapäeval.

Hariduse edusammud seoses koolireformiga. Õpetuse lähendamine elule. Kõrgem kool pärast koolireformi. Nõukogude teaduse hiilgavad saavutused. Nõukogude kirjandus, kujutav kunst ja kinokunst pärast NLKP XXII kongressi. Võitlus formalist-

like moenutustega kanstis.

E e s t i N S V a j a l u g u .

1.semester.

1. Ürgkogukondlik kord Eesti NSV territooriumil.

Eesti NSV territooriumi vanimad elanikud ja nende majandus. Looduslikud olud. Emajärgne sugukond. Karja- ja viljakasvatuse alged. Isajärgne sugukond. Metallide kasutuselevõtmine. Eestlaste etnogenees. Suhted balti, germaani ja slaavi hõimudega.

2. Sugukondliku korra lagunemine ja klassiühiskonna algete tärkamine (I aastatuhat m.a.j.).

Maaharimise kujunemine majanduse aluseks. Varandusliku ebavõrdsuse ja klassivahekordade algete tekkimine. Territoriaalne kogukond. Linnused. Suhted naabritega, eriti ida-slaavi hõimudega.

3. Varafeodaalsed suhted Eesti alal.

Majanduse edasine areng. Linnaliste keskuste tekkimine. Feodaalse maaomandi ja feodaalsuhete kujunemine. Territoriaalne jaotus. Majanduslikud ja poliitilised sidemed Vana-Vene riigiga.

4. Vanimad kirjalikud allikad Eesti NSV ajaloos.

Ajalooallika mõiste. Allikriitika. Kievi ja Novgorodi kroonikad. Läti Hendriku kroonika. Noorem Liivimaa riimkroonika. B. Russowi kroonika. Allikate publikatsioonid.

5. Eesti rahva võitlus saksa ja skandinaavia feodaalsete vallutajatega XIII saj. 1.poleel.

Saksa feodaalide "tung itta", selle iseloom, põhjused ja põhijõud. Liivlaste ja lätlaste alistamine. Mõõgavendade

Ordu asutamine.

Pealetungi algus eestlastele. Ümera lahing. Viljandi piiramine ja eestlaste vastupealetung.

Eestlaste liit venelastega. Võit Otepää all. Lahing Viljandi lähistel 1217.a. septembris. Taanlaste sissetung Põhja-Eestisse.

Eestlaste ülestõus ja võitlus koos venelastega aastail 1222-1224. Tartu ühine kaitsmine 1224. Saaremaa vallutamine. Vene ja Baltimaade rahvaste võitlus rööv vallutajatega aastail 1227-1242. Aleksander Nevski. Neeva lahing. Jäälahing.

Rööv vallutajate vastu peetud võitluse tähtsus ja eestlaste allajäämise põhjused.

6. Feodaalne killustatus Eesti alal.

Feodaalsuhete ja -valduste kujunemine pärast vallutust. Mõisate ja teorjuse tekkimine. Feodaalse kiriku ekspluataatorlik olemus. Keskaegsed linnad Eesti territooriumil. Nende majandus ja sotsiaalsed suhted. Kaubandus.

7. 1343.-1345.a. talurahvasõda Eestis.

Talurahvasõja põhjused. Ülestõus Põhja-Eestis: selle algus ja käik. Lahing Tallinna all. Ülestõus Saaremaal. Ülestõusu metsik mahasurumine. Talurahvasõja lüüasaamise põhjused.

8. Liivi sõda.

Vana-Liivimaa majanduslik allakäik ja riiklik laostumine. Reformatsioon Eestis.

Liivimaa võimude venevastane poliitika. Liivi sõja algus. Ordu purustamine. Eesti talurahva ülestõus 1560. aastal. Poola, Rootsi ja Taani sekkumine Liivimaa asjadesse. Eesti ala Vene riigi koosseisus. Liivi sõja lõpp. Vaheerahu Poola ja Rootsiiga.

9. Eesti ala Rootsi aadliriigi võimu all.

Eesti ala tükeldatuna Poola, Taani ja Rootsi vahel. Eesti ala hõivamine Rootsi poolt. Eesti ala - Rootsi riigi viljaait. Talurahva ekspluateerimise kasv ja lõplik pärisorjastamine. "Balti erikorra" kujunemine. Talupoegade pagemine.

Mõisate reduktsioon. Suur nälg Eestis 1695-1697.

10. Eesti kultuur XVI-XVII sajandil.

Talurahva elu-olu ja aineiline kultuur. Rahvaluule. Kombed ja uskumused. Eestikeelne trükisõna. Kooliolud. Tartu Ülikool Rootsi valitsemise ajal. B.G. Forseliuse tegevus.

2. semester.

11. Feodaal-pärisorjuslik kord Eestis Põhjasõjast kuni 1770-ndate aastateni.

Balti aadli ja vene tsarismi klassihuvide ühtsus. Majanduse taastamine pärast Põhjasõda ja majanduse edasine areng XVIII saj. 2.poleel. Talurahva klassivõitlus. Pagemine, venenasteliikumine.

12. Talurahva klassivõitlus Eestis XVIII saj.lõpul ja XIX saj. alguses.

Talurahvarahutuste põhjused. Feodaalse tootmisviisi kriis. Talurahva ülestõus 1784.a. Tsaarivalitsuse reformid XVIII saj. 80-ndail aastail. Pärisorjusevastane ühiskondlik mõte ja selle esindajad Baltimail. Talurahvaseadused ja rahutused XIX saj. alguses.

13. Eesti kultuur XVIII sajandil.

Rahvaluule ja selle sotsiaalne funktsioon. Eestikeelsete trükiste arvu suurenemine. A.W. Hupeli tegevus. Koolide olukord. Suhete tihenemine Vene kultuuriga.

14. Pärisorjuse kaotamine Eestis.

Pärisorjuse kaotamise põhjused. Eestimaa ja Liivimaa talurahvaseadused, nende iseloom. Talurahva klassivõitlus seoses uute seaduste kehtestamisega. V.I. Lenini õpetus kapitalismi arenemise kahest teest põllumajanduses.

15. Kapitalismi areng Eestis XIX saj. 1.poleel.

Feodaal-pärisorjuslik teorendisüsteem. Põllumajanduslike rajoonide kujunemise algus. Talurahva kihistumine. Talurahva

klassivõitlus 1840-ndatel aastatel. Manufaktuuritööstuse areng Eestis. Töölaliste olukord manufaktuuurides. Esimerked tööstusettevõtted Eestis. Kaubanduse areng.

16. Kapitalismi areng Eestis XIX saj. 2.polelel.

Kapitalismi areng põllumajanduses. Üleminek raharendile ja talude päriksostmine. Mõisamajanduse kapitalistlik ümberkorraldamine. Pärisorjuse jätkumised põllumajanduses.

Maakodanluse ja maaproletariaadi kujunemine. Väljarändamine linnadesse ja Venemaale, Eesti turu liitumine Vene turuga. Raudteede ehitamine.

Kapitalistliku suurtööstuse arenemine. Tööstuskeskuste kujunemine. Proletariaadi tekkimine.

17. Töölisliikumine ja marksismi leviku algus Eestis.

Töölaliste olukord. Kreenholmi streik 1872.a. Narva streik 1882.a. Marksismi ideede leviku algus Eestis, marksistlike töölis- ja üliõpilasringide tekkimine.

18. Kodanlik-demokraatlik rahvuslik liikumine Eestis.

Eesti rahvusliku liikumise sotsiaal-majanduslik olemus. Kodanlik-rahvusliku liikumise algus ja põhietapid. Rahvusliku liikumise suuremad üritused. Kahe suuna võitlus rahvuslikus liikumises. C.R. Jakobson demokraatliku suuna juhina. Ajaleht "Sakala". Rahvusliku liikumise allakäik XIX saj. 80-ndail aastail ja selle põhjused.

19. Rahvusliku kultuuri arenemine Eestis XIX saj. 1.polelel.

Hariduse ja kooli arenemine. Tartu ülikool. Rahvaluule. Eesti rahvusliku kirjanduse tekkimine. Fr.R. Faehlmann ja Fr.R. Kreutzwald. Talurahva elu-olu ja materiaalne kultuur.

20. Eesti kultuur XIX saj. 2.polelel.

Kahe kultuuri võitlus Eesti rahvuslikus kultuuris. Haridus ja kool. Besrindliku vene kultuuri mõju eesti progressiivsele rahvuslikule kultuurile. Kirjandus, teater, kujutav kunst. Rahvaluule kogumine.

3. semester

21. Monopolistliku kapitalismi kujunemine Eestis (XIX saj. lõpust 1917.aastani).

Tööstuslik tõus Eestis XIX saj. lõpul ja XX saj. algul. Majanduskriis ja töölise olukorra halvenemine. Uus tööstuslik tõus I maailmasõja eel. Suurettevõtted Eestis. Kapitalistliku talu- ja mõisamajanduse arenemine. Vastuolude teravnemine külas. Maatameeste ja kehvikute olukord.

22. 1905.-1907.a. revolutsioon Eestis.

Revolutsioon Eestis - lahutamatu osa revolutsioonist Venemaal. Revolutsiooni algus. Massiline revolutsiooniline võitlus 1905.a.kevadel ja suvel. Revolutsiooni tõus 1905.a. sügisel. Relvastatud ülestõusu ettevalmistamine. Relvastatud ülestõus maal.Karistussalkade tegevus, reaktsiooni pealetung. Revolutsiooni taandumine 1906.-1907.a.

23. Eesti kultuur imperialismiperioodil.

Rahvahariduse areng. Eesrindliku vene kultuuri tähtsus eesti demokraatliku ja proletaarse kultuuri arengus. Kriitiline realism kirjanduses. Proletaarne kirjandus ja ajakirjandus. Realismi tugevnemine teatris ja maalikunstimis.

24. Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni ettevalmistamine ja läbiviimine Eestis.

Olukord Eestis 1917.a. suvel. Bolševike partei mõju järjekindel tõus. Ettevalmistused Eestis võimu ülevõtmiseks. Eestimaa Sõjalis-Revolutsioonilise Komitee loomine. Oktoobrirevolutsiooni võit Eestis ja selle tähtsus eesti rahvale.

25. Saksa okupatsioon Eestis 1918.

Nõukogude võimu esimesed sammud Eestis. Bresti rahu-läbirääkimiste nurjaajamine ja Saksa vägede pealetung. Eesti kodanlus okupantide abistajana. Eesti okupantide ikke all. Balti hertsogiriigi organiseerimine.

Punaarmee eesti väeosade moodustamine Nõukogude Vene-

maal. Novembrirevolutsioon Saksamaal ja okupatsiooni kokkuvõrsemine.

26. Eesti Tööraha Kommuun.

Eesti Tööraha Kommuuni väljakuulutamise, tema sõjaline, majanduslik ja poliitiline tegevus. Kommuuni vead. Imperialistide abi Eesti kodanlusele, kodanlike vägede vastupealetung. Valge terror. Saaremaa tööraha ülestõus.

Eesti Tööraha Kommuuni lüüasaamine ja selle põhjused. Tartu rahu.

4. semester.

27. Eesti kodanliku diktatuuri aastail (1920-1934).

Majanduse arenemise põhijooned: suurtööstuse allakäik, maareform, põllumajanduslik orientatsioon. Tööraha olukorra halvenemine ja töölisliikumise tõus. Tööraha ühise väerinde loomine. 1. detsembri relvastatud ülestõus 1924. a.

Kodanliku Eesti sõltuvus imperialistlikest riikidest. Majanduskriis Eestis 1929-1933. Eesti tööliklassi hoogustuv võitlus EKP juhtimisel. Vabadussõjalaste fašistlik liikumine.

28. Eesti fašistliku diktatuuri aastail (1934-1940).

Fašistlik riigipööre 12. III 1934 ja fašistliku diktatuuri kehtestamine. Majandusliku ja poliitilise sõltuvuse suurenemine fašistlikust Saksamaast. Tööliklassi olukord. EKP võitlus rahvarinde loomise eest. Fašistliku diktatuurivõimu isoleerimine laiadest rahvahulkadest.

29. Eesti kultuur kodanliku diktatuuri perioodil.

Kahe kultuuri võitlus eesti rahvuslikus kultuuris. Valitseva kultuuri rahvavaenulik olemus. Rahvaharidus. Teadus ja Tartu ülikool. Proletaarne ja demokraatlik kirjandus. Teater, kujutav kunst ja muusika.

30. Nõukogude võimu taaskehtestamine Eestis 1940. a.

Nõukogude Liidu võitlus oma piiride julgestamise eest.

Vastastikuse abistamise pakt Balti riikidega. Revolutsioonilise situatsiooni kujunemine Eestis. 21. juuni sündmused. Nõukogude võimu taaskehtestamine Eestis. Eesti vastuvõtmine NSV Liitu. Esimese nõukogude aasta põhilised tulemused.

31. Eesti rahvas Nõukogude Liidu Suures Isamaasõjas.

Eesti NSV territooriumi kaitsmine 1941.a. Fašistlike okupantide vägivald Eestis: maa majanduse ja kultuuri laostamine, koonduslaagrid. Kodanlikud natsionalistid - okupantide käsilased.

Partisanivõitlus Eestis. Eesti Laskurkorpuse loomine NSV Liidu tagalas ja tema võitlustee. Eesti NSV vabastamine 1944.a. suvel. Taastamistö algus Eestis.

32. Sotsialismi Ulesehitamine Eestis 1945-1950.

Sõjajärgne taastamistö. Vennasvabariikide abi Eesti NSV-le. Industrialiseerimise edusammud. Põllumajanduse kollektiviseerimine ja kulakluse kui klassi likvideerimine Eesti NSV-s. Rajoonide moodustamine. Industrialiseerimise ja kollektiviseerimise ajalooline tähtsus.

33. Nõukogude Eesti majanduse hoogne areng (1950-1962).

Eesti NSV tööstuse hoogne areng V ja VI viisaastakul. EKP võitlus põllumajanduse uue tõusu eest. MTJ reorganiseerimine. Tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise ümberkorraldamine.

Eesti NSV majanduse peamised ülesanded seitseaastakul ja nende edukas täitmine. Meie vabariigi majanduse arenguperspektiivid NLKP XXII kongressi otsuste alusel.

34. Eesti sotsialistlik kultuur tänapäeval.

Eesti kodanliku rahvuse ümberkujunemine sotsialistlikuks rahvuseks. Rahvahariduse areng seoses koolireformiga. Kõrgemad koolid, kaugõpe. Raamatukogud. Teaduse edusammud. Eesti sotsialistliku kirjanduse, kunsti, teatri ja kino areng. Sotsialistlik kultuurirevolutsioon Eesti NSV-s ja selle tähtsamad tulemused.

Тартуский государственный университет
ЭССР, Тарту, ул. Кликооли, 18
МЕТОДИЧЕСКОЕ УКАЗАНИЕ ПО ИСТОРИИ СССР
И ЭССР ДЛЯ СТУДЕНТОВ-ЗАОЧНИКОВ I-II К.
ОТДЕЛЕНИЯ БИБЛИОГРАФИИ

На эстонском языке

Vastutav toimetaja K. Siilivask
Korrektor E. Oja

TRÜ rotaprint 1963. Trükipõõgnaid 1,4.
Trükiarv 190. MB 03107. Tell. nr. 971.

Tasuta

A

25201

2616789

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00261678 9